

TINEREȚEA – REFLEXIA PROGRESULUI SAU A REGRESULUI DUHOVNICESC

Pr. Drd. Ștefan ȚEHANCIUC

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Abstract

This theological research is an expression of what young people can become, without the education, the spiritual values, of their parents, because the child from the moment of his birth, and is received in this life, by he`s mother, he manage to register, especially on the emotional side of his brain, all the good and bad things, from the people that is surrounded by. The main challenge of the parents, is trying to be focused, on solving their personal problems, to look carefully at themselves and after trying solving their child comportamental issues. This also requires, a sustain atention, of the parents, at certain ages of the child, wich reprezents diferent and critical moments that the child is passing by, because these are bringing intelectual, spiritual, comportamental changes in his life.

Keywords: communication, spirituality, education, responsibility, youth, personality, independence.

Introducere

Suntem marcați de o epocă dominată de o ontologie și o antropologie ale căror structuri instabile fac imposibile definițiile de durată. Am ajuns, în numele unor valori sociale ca „democrația” și „pluralismul”, la acceptarea (forțată sau nu) a ideii că unele viziuni asupra lumii formulate de diverse culturi, grupări, curente, mișcări sau personalități sunt inferioare sau au o egală importanță pentru noi și grupul din care facem parte.

Pare că mulți au uitat rolul și valoarea spiritualității creștine la nivelul civilizației europene, pentru că le scapă multora acea trăsătură a vieții umane trăită în chip creștin, singura capabilă să transfigureze pe *kronos* (timpul fizic) în *kairós*¹ (timp al mântuirii),

¹ În plan semantic, *kairos* desemna încă la Aristotel „momentul oportun”, „pri-lejul favorabil”, pentru ca în creștinism să dobândească un sens eshatologic de „vreme a sfârșitului” (Luca 21, 8). A se vedea la Aristotel, *Retorica*, traducere de Maria-Cristina Andrieș, Editura IRI, București, 2004, p. 254.

proces care trebuie interpretat din perspectiva unui adevăr axiomatic: „O viață de păcat se poate mântui în câteva clipe, după cum o viață de virtute se poate pierde la fel de repede. Atunci când se reface legătura de comuniune a noastră cu Dumnezeu, clipa răscumpără timpul pierdut [...] fiind șansa de rodire și valorificare a darurilor primite de la Dumnezeu”².

Primele etape din viața unei persoane vor juca un rol foarte important pentru următoarele etape din viața sa. Acestea pot constitui prilejuri neprețuite, în deciderea traseului ales, al cărui rol sublim îl au părinții și educația oferită de către ei.

Această educație îi oferă copilului posibilitatea să cunoască consecințele alegerii dintre „a pierde timpul” dat de Dumnezeu sau a-l fructifica în comuniune de iubire cu semenii săi. În fiecare stadiu al vieții, omul își însușește anumite cunoștințe, experiențe, trăiri, acestea fiind asemenea unui bagaj al vieții sale. Totuși, bazele personalității sale sunt puse chiar din perioada prenatală și primii ani ai vieții. „Aceasta este esența gândirii din perspectiva dezvoltării.”³

Primii ani din viața copilului

Dorința de a avea un copil nu este doar o urmă biologică în gena noastră, care contribuie la perpetuarea speciei umane, ci ea este o urmă prin care chipul dumnezeiesc din noi devine luminos, întrucât, aceeași poruncă dumnezeiască dată la început protopărinților noștri: „Creșteți și vă înmulțiți”⁴ (Facere 1, 28), o urmă și noi, prin nașterea de prunci, prin împlinirea acesteia, omul „conlucrează cu Dumnezeu la nașterea omului”⁵.

După naștere, copilul este un nou membru al familiei, iar după Botez el devine și membru al Bisericii⁶. Prin grija pe care o purtăm,

² Drd. Dan Ilie Ciobotea, *Timpul și valoarea lui pentru mântuire*, în „Ortodoxia”, anul XXIX (1977), nr. 2, p. 200.

³ Rayner, Eric, Angela Joyce, James Rose, Mary Twyman și Christopher Clulow, *Psihodinamica dezvoltării umane. Creștere, maturitate, senectute*, traducere din limba engleză de Camelia Dumitru, Editura Trei, București, 2012, p. 25.

⁴*** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIBMBOR, București, 2008.

⁵ Clement Alexandrinul, *Scrieri*, partea I, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, EIBMBOR, București, 1982, p. 278.

⁶ Arhim. Simeon Kraiopoulos, *Părinți și copii. Abordare teologică, duhovnicească și psihologică*, traducere de pr. prof. dr. Constantin Coman și Garoafa Coman, Editura Bizantină, București, 2005, p. 25.

cu referire la sentimentele de afectivitate ale părinților care se conturează în jurul copilului, binele nu se concretizează doar în cadrul unei materialități egoiste, și autosuficiente, ci botezul este, pe lângă refacerea chipului lui Dumnezeu din om, mijloc de împăcare, proces de conștientizare a noului născut ca dar al lui Dumnezeu, așa cum Sfântul Ioan Gură de Aur remarcă: „Nu bine am zis că avem nevoie de ochii credinței spre încredințarea celor ce nu se văd, ca nu cumva să ne oprim doar la cele sensibile?”⁷

Odată ce un copil a venit pe lume, este necesar să se afle într-un spațiu prielnic dezvoltării sale, unde se poate „adapta la ritmurile vieții”⁸. El începe să comunice sub diferite forme, cum ar fi zâmbetul, plânsul, țipatul, încruntarea sau arată cu degetul într-un mod insistent. Acestea sunt mesaje pe care cei din jurul său trebuie să le decodifice pentru a le înțelege, oferindu-i copilului ceea ce are nevoie. Specialiștii spun că fiecare copil are nevoi, iar un părinte trebuie să aibă abilitățile necesare, pentru a i le îndeplini.

Încă din primul an de viață se poate vorbi de o teorie a atașamentului. Formele de atașament pot influența activitatea pe parcursul întregii vieți, atât pentru copil, cât și pentru părinte. Atunci când simte prezența mamei, bebelușul are anumite reacții. „Este vorba de o reacție complexă de înviorare la apropierea mamei.”⁹ Atunci când copilul nu se află lângă mama sa sau este neglijat, el va fi afectat, iar comportamentul va fi diferit de cel al unei persoane care a simțit legătura care s-a format între copil și mamă.

Școlarul

După vârsta de trei ani, copilul poate urma, deja, o formă de învățământ. La această vârstă apar noi modificări. Capacitatea lui de înțelegere este mai mare. El începe să comunice, să memoreze („în ceea ce privește timpul de păstrare, aceasta este de la câteva săptămâni la un an”¹⁰), să fie mai atent și să pună întrebări. Depășind

⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cateheze baptismale*, traducere din limba greacă veche de pr. Marcel Hanches, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2003, Ediție electronică, p. 16.

⁸ Stanley I. Greenspan, *Copii grozavi. Zece calități esențiale pentru o viață fericită*, traducere de Iustina Cojocaru, Editura Herald, București, 2014, p. 17.

⁹ Ursula Schiopu, Emil Verza, *Psihologia vârștelor. Ciclul vieții*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. – București, 1997, p. 77.

¹⁰ Tinca Crețu, *Psihologia vârștelor*, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 110.

vârsta de șapte ani, copilul devine critic față de ceea ce se întâmplă, sau atunci când desenează el folosește radiera de mai multe ori, fiind nemulțumit, dorindu-și ceva mai bun. După vârsta de opt ani, copilul începe să colecționeze anumite obiecte, sau imagini, ceea ce înseamnă că el reușește să facă o clasificare¹¹.

Prin aceste activități el își conturează personalitatea. După copilărie, puține evenimente mai pot influența personalitatea copilului, acestea fiind doar un adaos, însă baza este pusă din timpul copilăriei. Dorothy Law Nottle spunea: „Copiii învață ceea ce trăiesc: *Dacă trăiesc în prietenie, copiii învață că e plăcut să trăiești pe lume*”¹².

Copilul – chip și dar al lui Dumnezeu

Copiii sunt asemenea unui burete care absoarbe totul, chiar din momentul zămislirii. Ceea ce un copil aude și vede în jurul său înregistrează, apoi, acestea ies la suprafața conștientului pe parcursul vieții sale. „Ceea ce-i mântuiește și-i înrâurește spre bine pe copii este viața din casă a părinților. [...] Lângă copii trebuie să devină sfinți prin blândețe, prin răbdare, prin iubire. [...] Nu-i mântuiesc nici sfaturile, nici autoritatea, nici asprimea”¹³. Atunci când există, de exemplu, certuri între părinți, în fața copiilor, aceștia se vor alia cu unul dintre ei. De obicei, copiii sunt mai atașați de mamă, ceea ce-i va determina să ia partea acesteia.

Educația în timpul adolescenței

Adolescența este perioada revoltei, a conflictelor interioare, care avansează spre exterior, tânărul intrând în contradicție cu ceilalți, dar și cu el însuși. O persoană care se află la această vârstă își dorește independența, și în același timp are nevoie de prezența celorlalți. Un adolescent intră în conflict, deoarece nu știe ce își dorește cu adevărat. Termenii care pot fi folosiți ca definiții pentru această perioadă sunt: „a o lua razna”, „a fi cool”, independență, extravagantă, „a fi eu însumi”.

¹¹ Ursula Șchiopu, Emil Verza, *op. cit.*, p. 166.

¹² Dorothy Law Nottle, Rachael Harris, *Copiii învață ceea ce trăiesc*, traducere de Luana Stoica, Editura Humanitas, București, 2007, pp. 17-18.

¹³*** *Ne vorbește părintele Porfirie – Viața și cuvintele*, traducere de Ieromonah Evloghie Munteanu, Editura Egumenița, Galați, p. 326.

Există o mare diferență între a fi pe placul celorlalți, a ieși în evidență într-un mod nonconformist, vulgar, obscen, ieșit din tiparul uzual al mondenului, al normalității care este așezată deasupra ordinii sociale, și a fi tu însuși, chiar și atunci când ceilalți din anturaj nu te vor astfel. De aceea, este necesară o mare atenție din partea tinerilor în ceea ce privește alegerea grupului de prieteni.

În acest sens, este demn de remarcat admirația pe care i-o împărtășea Sfântul Grigorie de Nazianz prietenului său Sfântul Vasile cel Mare: „Pentru mine – zice Sfântul Grigorie – Atena era cu adevărat orașul de aur, furnizorul frumosului cum nu știu să mai fi fost pentru mine altul. Eu am căutat acolo elocvența și am găsit fericirea pentru că am întâlnit acolo pe Vasile. Eu m-am asemănat lui Saul, care, căutând asinele, și-a găsit domnia”¹⁴.

Sunt părinți care le acordă copiilor o foarte mare încredere, astfel ei nu vor fi, de-a lungul vieții lor, timorați, fără să existe posibilitatea ca părinții să se supere atunci când ei spun adevărul și nici șansa ca relația dintre ei să nu mai fie la fel de strânsă. Atunci când există încredere și respect între părinți și copii, iar relația lor se bazează pe iubire, tânărul adolescent nu se va răzvrăti împotriva celorlalți, ci va continua să aibă frică de Dumnezeu și să încerce să facă totul așa cum este normal.

Chiar din copilărie, părinții ar trebui să-i dea acestuia libertate, nu una dusă la extrem, dar nici să-l constrângă în permanență¹⁵, deoarece răzvrătirea adolescenților se datorează limitelor impuse de părinți, încă din timpul copilăriei. Ei trebuie lăsați să experimenteze, iar aceasta reprezintă chiar o abilitate a părinților, pe care specialiștii o scot în evidență. „Copiii nu sunt lucruri neînsuflețite [...] ci au personalitatea lor. Părinții au obligația să-și împlinească datoria lor față de copii [...], respectând libertatea pe care Dumnezeu o dăruiește fiecărui om care vine pe lume.”¹⁶

Atunci când ajung la liceu, ei vor să experimenteze, să treacă de barierele impuse de adulți. Unii care nu știu să se confrunte cu realitatea, deoarece au fost „cocoloșiți” de părinți, pot lua în considerare și suicidul. „Când stai tot timpul pe capul lor, copiii se

¹⁴ Episcop Nicodim, *Semințe evanghelice pentru ogorul Domnului*, vol. X, partea a II-a, Editura Tipografiei Sfintei Mănăstiri Neamț, 1934, p. 211.

¹⁵ Arhim Simeon Kraiopoulos, *op. cit.*, pp. 29-30.

¹⁶ *Ibidem*, p. 33.

împotrivesc. Dobândesc moleșeală, fragilitate, și de obicei nu reușesc în viață. Este un fel de ocrotire peste măsură, care îi lasă pe copiii necopți.”¹⁷

Se pare că timpul petrecut de adulți cu tinerii poate influența atitudinile lor, deoarece în perioada aceasta sunt tot mai mult preocupați de situația materială și mai puțin de timpul care ar trebui să-l petreacă cu ceilalți membrii ai familiei. Chiar dacă fiecare are preocupările lui, este important ca în familie, chiar dacă nu este destul timp, totuși, să existe momentele în care membrii să discute, să se distreze, să-și împărtășească trăirile și sentimentele unii altora. Contează să fie un timp de calitate și nu neapărat unul cantitativ.

O altă problemă cu care se confruntă adolescenții, de multe ori neglijată, este legată de descoperirea propriului corp și de sexualitate. În zilele noastre, păstrarea curăției până la săvârșirea Cununii între un bărbat și o femeie este, de multe ori, un subiect al trecutului, care nu mai este la modă. De asemenea, din ce în ce mai mult sunt difuzate reclame sau emisiuni în care se pune accentul pe sexualitate, sub diferite forme, fără să se țină cont de impactul pe care acestea îl pot avea asupra publicului¹⁸.

„Este important ca în această perioadă adolescentul să capete o perspectivă matură asupra sexualității, asupra muncii și a meseriei, precum și asupra unor responsabilități.”¹⁹ Depășirea acestei perioade implică responsabilizarea tânărului, responsabilizare care este rezultatul iubirii și al comuniunii din familie.

Tineretea – setea după ideal

Dacă în perioada copilăriei persoana se adapta într-un anumit mod, comunica cu ceilalți, își exprima dorința pentru ceva, mai ales în cele legate de nevoile fizice și fiziologice, „pe măsură ce creștem și ne apropiem de maturitate, traversăm alte etape prezibile, tipuri mai elaborate de gândire și de autorefecție”²⁰.

¹⁷*** *Ne vorbește părintele Porfirie – Viața și cuvintele*, traducere de Ieromonah Evloghie Munteanu, Editura Egumenița, Galați, p. 331.

¹⁸ Laurențiu Dumitru, *Hristos și tinerii*, Editura Egumenița, Galați, 2005, pp. 81-91.

¹⁹ Ana Muntean, *Psihologia dezvoltării umane*, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 237.

²⁰ Stanley I. Greenspan, *op. cit.*, p. 19.

La această treaptă a vieții sale, omul devine conștient de faptul că este capabil să îndeplinească mai multe roluri. „Mintea devine capabilă de noi teorii și ipoteze asupra lumii. [...] Valoarea de sine, demnitatea sinelui la niveluri diferite de conștientizare îl fac pe tânăr capabil de a juca roluri multiple. [...] Individul care atinge această maturitate poate genera: muncă, experiența dragostei, trăind satisfacția eforturilor împlinite.”²¹

Atunci când se ajunge la maturitate există abilitatea de a face o distincție a lucrurilor și a situațiilor. Tânărul are mai mare încredere în el însuși, își dă seama că are capacitatea și abilitățile de a face anumite lucruri, care-l fac să fie observat de ceilalți.

Este indicat ca aceste capacități și abilități pe care le are tânărul să nu și le însușească în totalitate, ci să le perceapă ca fiind darurile lui Dumnezeu pentru el sau așa-numiții talanți. Prin ceea ce face, el dă dovadă de seriozitate și este răsplătit prin încredere. „Gândirea tânărului este largă, profundă, sistematică, riguroasă.”²² Procesul de învățare depinde de pregătirea anterioară, de domeniul în care dorește tânărul să se specializeze, sau în funcție de dorințele lui sau de situația cu care se confruntă.

„Maturitatea presupune ca persoana să fi trecut cu bine prin toate stările afective anterioare (atașament, detașare, afiliere, dragoste în grupul de vârstă și dragoste pentru alte persoane).”²³ Pentru a ocupa un loc satisfăcător pe piața muncii este necesar ca tânărul să fie cel care concurează cu cei din aceeași generație.

Este foarte impotrant pentru viitorul fiecărei persoane să se adapteze fiecărui stadiu al vieții sale. Atunci când o persoană dorește să întemeieze o familie, să aibă copii pe care să îi crească după anumite reguli sau, cum se spune, în frica lui Dumnezeu, ceea ce a trăit sau a simțit în timpul copilăriei vor ieși la suprafață influențând comportamentul, atitudinea sau limbajul său pe durata întregii sale existențe.

Concluzii

Copiii reprezintă nu doar suma a ceea ce este mai bun din noi, ci oglindesc în ei, atât satisfacția părinților, împlinirile, cât și dezacordurile, frustrările, certurile, care se ivesc în viața de zi cu zi, și

²¹ Ana Muntean, *op. cit.*, p. 237.

²² Tinca Crețu, *op. cit.*, p. 318.

²³ Ana Muntean, *op. cit.*, p. 237.

față de care copilul este primul care ia contact. Relația dintre mamă și copil este una foarte importantă, deoarece ea este cea care are primul contact sufletesc cu copilul, încă din perioada când aceasta este însărcinată.

Educația și devotamentul părinților în primii ani de viață ai copilului sunt esențiale, atât pentru dezvoltarea părții emoționale, cât și a celei intelectuale, determinându-i inteligența, relațiile, stilul de a conduce, comunicarea. În cea mai mare măsură, părinții sunt cei responsabili pentru progresul sau regresul duhovnicesc al copiilor și aceasta deoarece, copiii de la naștere îi imită întru totul pe părinții lor. Înainte de a vedea golurile din copiii noștri, trebuie să reflectăm la propriile noastre patimi, neajunsuri, insuficiențe, pentru a vedea în ei, pe măsura trăirii noastre, un progres duhovnicesc și nu un regres.